

Enstitüsü : Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Dalı : Eğitim Bilimleri
Programı : Eğitim Yönetimi ve Planlaması
Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Didem ÖZDOĞAN
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Haziran 2023

ÖZET

ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN ÖRGÜTSEL ÖZDEŞLEŞME DÜZEYLERİNİN ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK DAVRANIŞINA ETKİSİ

Alev EKER OKALANER

Bu araştırmada ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin örgütsel özdeşleşme düzeylerinin örgütsel vatandaşlık üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Çalışmada ayrıca öğretmenlerin örgütsel özdeşleşme düzeyleri ile örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkiler incelenmiş ve öğretmenlerin örgütsel özdeşleşme ve örgütsel vatandaşlık düzeylerinin cinsiyet, mesleki kıdem, branş, eğitim durumu ve okul türü değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı da araştırılmıştır.

Bu araştırma nicel bir araştırma olup tarama modellerinden ilişkisel tarama modelinde yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini 2021-2022 yılında İstanbul ili Zeytinburnu ilçesinde bulunan ortaöğretim kurumlarında görev yapan 987 lise öğretmeni, araştırmanın örneklemini ise kolayda örnekleme yöntemi ile seçilmiş 511 lise öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma verileri ilgili özellikleri ölçen ölçekler kullanılarak ve bu ölçeklerin okullarda öğretmenlere yüz yüze uygulanarak toplanması sonucu elde edilmiştir. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları Kişisel Bilgi Formu, Örgütsel Özdeşleşme Ölçeği ve Örgütsel Vatandaşlık Ölçeği olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Bu araştırmada verilerin analizi SPSS 25 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin analizine geçmeden sayıltular kontrol edilmiş ve verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Demografik değişkenlerde farklılaşma olup olmadığını araştırmak için cinsiyet ve eğitim durumu değişkenleri için Bağımsız gruplar t-testi; mesleki kıdem, branş ve okul türü değişkenleri için Tek yönlü ANOVA kullanılmıştır. Örgütsel özdeşleşme ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı tekniği kullanılmıştır. Öğretmenlerin örgütsel özdeşleşme algılarının örgütsel vatandaşlık davranışını yordayıp yordamadığını incelenmesinde ise Doğrusal Regresyon analiz tekniği kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin örgütsel özdeşleşme düzeylerinin; cinsiyet, eğitim durumu, okul türü ve branş değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ancak mesleki kıdem değişkeninde 6-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlere göre örgütleriyle daha az özdeşleştiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları ve ölçeğin alt boyutları olan yardımlaşma, centilmenlik, sivil erdem ve vicdanlılık davranışlarında ise cinsiyet, eğitim durumu, okul türü ve branş değişkenlerine göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığı ancak mesleki kıdem değişkeninde yardımlaşma boyutunda 1-5 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmenlerden daha fazla örgütsel vatandaşlık davranışını sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin örgütsel özdeşleşme düzeyleri ile örgütsel vatandaşlık davranışı arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı, örgütsel özdeşleşme ile örgütsel vatandaşlık davranışı alt boyutları olan yardımlaşma, centilmenlik ve vicdanlılık davranışları arasında pozitif yönde, düşük düzeyde ve anlamlı, örgütsel özdeşleşme ile sivil erdem davranışı arasında ise pozitif yönlü, çok düşük ve anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Öğretmenlerin örgütsel özdeşleşmelerinin örgütsel vatandaşlık davranışının ve örgütsel vatandaşlık davranışı alt boyutlarının (yardımlaşma, centilmenlik, vicdanlılık, sivil erdem) anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: *Ortaöğretim Kurumları, Örgütsel Özdeşleşme, Örgütsel Vatandaşlık*

University : Istanbul Kültür University
Institute : Institute of Graduate Studies
Department : Educational Sciences
Programme : Educational Management and Planning
Thesis Advisor : Asst. Prof. Dr. Didem ÖZDOĞAN
Degree Awarded and Date : Master's Degree – June 2023

ABSTRACT

THE EFFECT OF ORGANIZATIONAL IDENTIFICATION LEVELS OF TEACHERS WORKING IN SECONDARY EDUCATIONAL INSTITUTIONS ON ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP BEHAVIOR

Alev EKER OKALANER

In this research, the effect of organizational identification levels of teachers working in secondary education institutions on organizational citizenship was studied. In the study, the relationship between teachers' organizational identification levels and organizational citizenship behavior was also examined, and it was also investigated whether teachers' organizational identification and organizational citizenship levels differed in terms of gender, professional seniority, branch, educational background and school type.

This quantitative research employed a relational screening model, one of the screening models. The population of the research consists of 987 high school teachers working in secondary education institutions in the district of Zeytinburnu in Istanbul province of Turkey in 2021-2022, and the sample of the research consists of 511 high school teachers selected through convenience sampling method. The research data was collected by using scales that measure the relevant characteristics and applying them face-to-face to teachers in schools. The data collection tools used in the research consist of a Personal Information Form, Organizational Identification Scale, and Organizational Citizenship Scale. The data analysis in this study was conducted using the SPSS 25 software package. Prior to data analysis, assumptions were checked, and it was determined that the data exhibited a normal distribution. Independent groups t-test was used to examine whether there were differences in demographic variables for gender and educational background; one-way ANOVA was used for the variables of professional seniority, branch and school type. Pearson Product Moment Correlation coefficient technique was used to examine the relationship between organizational identification and organizational citizenship behavior. Linear Regression analysis

were used to examine whether teachers' perceptions of organizational identification predict organizational citizenship behavior.

The research findings indicate that teachers' levels of organizational identification do not significantly differ according to gender, educational background, school type and branch. However, it was found that teachers with 6-10 years of professional seniority identify less with their organizations compared to teachers with 21 years and above. As for teachers' organizational citizenship behaviors and its sub-dimensions, namely altruism, courtesy, civic virtue, and conscientiousness, no significant differences were found in terms of gender, educational background, school type and branch. However, it was found that teachers with 1-5 years of professional seniority exhibit more organizational citizenship behavior in the altruism dimension compared to teachers with 11-15 years of seniority. Positive, moderate level and significant relationships between the organizational identification levels of teachers and organizational citizenship behavior; positive, low level and significant relationships between organizational identification and organizational citizenship behavior's dimensions, namely altruism, courtesy and conscientiousness; and positive, low level and significant relationships between organizational identification and civic virtue were found. The research concludes that teachers' levels of organizational identification are a significant predictor of organizational citizenship behavior and its sub-dimensions (altruism, courtesy, conscientiousness and civic virtue).

Key Words: *Secondary Educational Institutions, Organizational Identification, Organizational Citizenship*